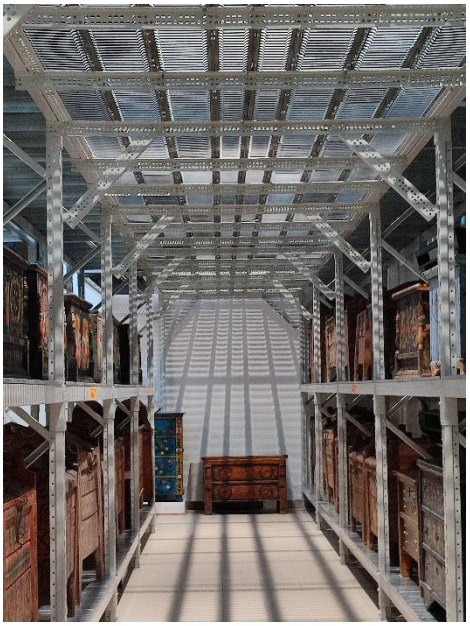
Jolsvai András

Mohács, zárás előtt

Az emberiség régi kedves szokása, hogy szisztematikusan és haladék nélkül írtja önmagát. S ha ez megvan, hálatelt szívvel és/vagy könnyes szemmel emlékszik vissza a régi, szép csatákra, dalokba és festményekbe foglalja őket, sőt, az egykori küzdelmek színhelyén emlékparkokat, múzeumokat hoz létre, hadd tanulja meg az utókor, milyen a magyarok (ide mindenki helyettesítse be saját nemzete nevét) istene. Más, szerencsésebb országok győztes csatákra emlékeznek, emlékezhetnek, nekünk, magyaroknak főképp megrendítő vereségeinkre van módunk emlékezhetni. (Nem merülnék itt el a magyar történelem vérzivataros évszázadaiban, legyen elég annyi, hogy győztes háborúban utoljára a napóleoni időkben vettünk részt, kár, hogy ezt rajtunk kívül senki nem vette észre, így aztán nem is hívtak meg minket a béketárgyalásokra: Európa azt hitte – egyébként helyesen –, hogy Magyarország Ausztria nyúlványa csupán, így aztán a Bécsi kongresszuson minket Metternich képviselt, mondjuk így, vegyes eredménnyel.)

Egyszóval csatatérnek ott van nekünk Muhi meg Mohács, ezekből kell, amennyire lehet, kihozni a maximumot. Nem mondom, hogy nem sikerült.

(Nyissunk itt egy hosszabb zárójelet azért, amelyben megpróbálunk eltekinteni a históriai eseményektől, és kizárólag muzeológusi szemszögből próbáljuk megközelíteni a feladatot. Tudniillik, hogy miképpen lehet egy ilyen dologra emlékezni. A legegyszerűbb az, ha várvédelemről van szó: ilyenkor kicsit helyre kell hozni az erődöt, a pincébe mehetnek a kínzókamrák, középre a történeti visszatekintés, felülre a büfé meg a hűtőmágnesárus. Ha a várból kevéske maradt, azt is újjá lehet építeni – ebben mi magyarok újabban igazán erősek vagyunk, Diósgyőr vagy Szigliget legszebb álmában se gondolta volna, mi lesz belőle, ha nagy lesz. Ha azonban a csata két sereg között egy nagyobb síkon esett meg, már nehezebb az emlékezők dolga. Sokhelyütt (Austerlitz, Waterloo, Várna) megoldják azzal, hogy így vagy úgy jelzik, melyik dombon melyik generális állott, hol voltak a tüzérek, hol a lovasság, hol a gránátosok, legfeljebb

még egy eligazító tábla a bejáratnál, aztán a látogató bóklászhat kedvére, mint egykor Fabrizio Del Dongo. ((Ebből a műfajból a kedvencem a hajdani várnai csatatér volt, ahol lábmagasságú bolgár nyelvű táblák igazították el az embert – órákig kerestem Hunyadit, de hiába –, viszont volt egy kis rotunda is, benne a csatában részt vevő nemzetek zászlajával. Az első zászló, ahogy illett is, a Szovjetunióé volt.))

Mohács számos okból nem követheti ezt a hagyományt. Részben, mert a történészek ma is vitatkoznak a csata pontos helyét illetően, részben, mert az egykori környék – ez voltaképpen Kölked meg Sátor-

hely, nem Mohács, de ezt már végképp hagyjuk –, nagyon megváltozott. Így aztán a mai emlékezők a kétszáz éves legendát – Mohácsot voltaképpen a romantika fedezte fel, Kölcsey és Kisfaludy Károly, azóta terebélyesedik szépen, minden írói nemzedék fontosnak tartja, hogy megemlékezzék róla – egyfajta sírkertként dolgozta fel, hatalmas szabadtéri tiszteletadásként, s mint ilyen, egészen remek. A grandiózus vaskapu, amely mintha a túlvilág kapuja volna, a Vadász György tervezte – királyi koronát formázó – épület, mely fogadótér és múzeum egyben, a körkörösre tervezett örökzöld kert, szétszórt fejfákkal, középen a szétfolyó vért imitáló vörös virágokkal, mind-mind mesteri. És az összképen, a közös megrendülésen nem ront semmit, sőt, inkább segít, hogy a kertben ma is tartanak a feltárások – tömegsírokat találtak a régészek, a csata után kivégzett magyar katonák csontjaival, azokat próbálják most azonosítani.

Aki látni akarja a sírkertet mai pompájában, most menjen, mert úgy hírlik, október végén bezárják egy felújítás – vagy micsoda – erejéig, hogy méltóképpen ünnepelhessük nemzeti nagylétünk nagy temetőjének ötszázadik évfordulóját két év múlva. Az átalakításról semmit nem lehet tudni egyelőre, csak azt, hogy

a közlekedési minisztérium hatáskörébe tartozik, tehát nyugodtak lehetünk, Lázár úr érti a dolgát – kétszer nem veszthetjük el ugyanazt a csatát.

Akik lekésik a csatlakozást, a mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeum frissen megújított állandó kiállításával vigasztalódhatnak. Itt is van szó (kép, hang) a csatáról, de bemutatódik az össze helyi nemzetiség is, valamint a magyarországi délszlávok teljes spektruma: története, tárgyi kultúrája, szokásrendszere, mai állapota. (Népsokácok, elnézést.)

Fotó: Tanyi Adrienne